

Aan de slag!

PvdA-basisprogramma voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2010

 PARTIJ VAN DE ARBEID

**CENTRUM
VOOR LOKAAL
BESTUUR**

Colofon

Aan de slag! is een uitgave van het Centrum voor Lokaal Bestuur van de PvdA

Redactie en eindredactie:

Jos Kuijs

Jan-Jaap van den Berg

De concept-versie van dit basis-verkiezingsprogramma is (gedeeltelijk of geheel) meegelezen en becommentarieerd door: Bouke Arends (fractievoorzitter Emmen), Sander van Bodegraven (oud-wethouder Arnhem), Simon Broersma (raadslid Hoorn), Berend Daan (wethouder Purmerend), Staf Depla (lid Tweede Kamer), Otwin van Dijk (wethouder Doetinchem), Jeroen Dijsselbloem (lid Tweede Kamer), Maarten Divendal (wethouder Haarlem), Marco Florijn (wethouder Leeuwarden), Sabina Gazic (raadslid Amsterdam), Johanna Haanstra (wethouder Almere), Yvonne Hagedaars (fractievoorzitter Rijswijk), Patriek Kerkhoff (wethouder Laren), Bert Lubbinge (wethouder Nieuwegein), Remco Pols (wethouder Amstelveen), Henk Snier (wethouder Breda), Hans Spekman (lid Tweede Kamer), Leo Suijker (wethouder Pijnacker-Nootdorp), Nicole Teeuwen (wethouder Houten), Leen Verbeek (Commissaris van de Koningin in Flevoland en voorzitter van het CLB), Agnes Wolbert (Tweede Kamerlid) en Rutger Zwart (fractievoorzitter Nijmegen), Vera Bos (CLB) en Jan de Roos (CLB).

PvdA@Work/opleidingen

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Waar de PvdA voor staat.....	6
1. Aan het werk!	7
1.1 Lokale gevolgen van de economische crisis.....	7
1.2 Ook nu aandacht voor kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt.....	8
1.3 Een sociaal vangnet voor wie dat nodig heeft	9
2. Goed en betaalbaar wonen.....	11
2.1 Woningbouw in tijden van crisis	11
2.2 Betaalbaar wonen in leefbare buurten	13
2.3 Bouwen voor doelgroepen.....	13
2.4 Een vitaal landelijk gebied voor iedereen	14
3. Samenleven in een schone en veilige buurt	16
3.1 Prettig samenleven in een schone buurt	16
3.2 Een veilige gemeente waar mensen zich aan de regels houden	16
3.3 Integratie: de vrijblijvendheid voorbij.....	17
3.4 Infrastructuur en verkeer: schoon en veilig.....	19
3.5 Sport verbreedert en is gezond.....	20
3.6 Ouderen en gehandicapten.....	21
3.7 Verslaving voorkomen en overlast bestrijden	22
3.8 Kunst en cultuur als hefboom voor participatie	23
4. Onderwijs en jongeren	24
4.1 Goed onderwijs voor gelijke kansen	24
4.2 Jongeren moeten zorgeloos kunnen opgroeien	24
5. Hoe nu verder met het eigen lokale verkiezingsprogramma.....	26

PvdA@Work/opleidingen

Voorwoord

Over iets minder dan een jaar, om precies te zijn op woensdag 3 maart 2010, zullen er weer gemeenteraadsverkiezingen plaatsvinden. De voorbereidingen op die verkiezingen zijn al in volle gang, ook binnen de Partij van de Arbeid. Ons Centrum voor Lokaal Bestuur is daar vanzelfsprekend nauw bij betrokken. In de loop van 2009 zal een groot aantal trainingen worden verzorgd, bijvoorbeeld voor kandidaatstellingscommissies, voor partijgenoten die overwegen raadslid te worden, en voor afdelingen die weer campagne moeten gaan voeren. Met dit basisverkiezingsprogramma geven wij als Centrum voor Lokaal Bestuur een aftrap voor een spannend jaar vol met politieke activiteit.

Een basisverkiezingsprogramma geeft in de letterlijke betekenis een basis. Per gemeente zullen andere afwegingen moeten worden gemaakt omdat de omstandigheden nu eenmaal ook verschillend zijn. In een goed gemeentelijk PvdA-verkiezingsprogramma herkent de stemmer zichzelf en wat haar of hem bezig houdt. Maar herkent de potentiële stemmer ook dat typische PvdA-geluid waarin het gaat om een solidaire samenleving en ziet wat de afgelopen 4 jaar lokaal is bereikt.

In de aanloop naar de vorige raadsverkiezingen van 2006 is het vorige basisprogramma *Ambities en Vertrouwen* door veel afdelingen gebruikt. De uitslag van die raadsverkiezingen was ook een bijzonder goede. Wij hebben met elkaar dan ook wel wat te verdedigen! Dat kan door goed duidelijk te maken wat de PvdA in uw gemeente de afgelopen vier jaar heeft weten te realiseren. En door deze campagne tenminste net zo goed te laten zijn als die van 2006!

Dit nieuwe basisprogramma *Aan de Slag!* bouwt voort op het succes van de vorige editie. We richten ons wederom uitdrukkelijk op de thema's waar gemeenten over gaan, dus waar onze lokale PvdA het verschil kan maken. We hebben de teksten bewust algemeen geformuleerd. Het is de taak van de lokale programmacommissies om deze passages toe te snijden op de lokale situatie. Dit op een zodanige wijze dat de burger in uw gemeente er zich in kan herkennen. Houdt u er rekening mee dat maar weinig kiezers het programma in zijn geheel zullen lezen. Over het algemeen zoekt een kiezer enkele onderwerpen op waarover zij het standpunt wil weten. Het is aan te raden dat de diverse onderwerpen zelfstandig leesbaar zijn. Denk ook goed na over een aantrekkelijke lay-out waardoor alles makkelijk te vinden is.

Aan de slag! verschijnt in een tijd van economische onzekerheid. De crisis drukt ook een stempel op het lokaal bestuur. Het draait nu om werkloosheid, minder bedrijvigheid, meer bijstandsuitkeringen en dalende inkomsten. De Partij van de Arbeid heeft al eerder laten zien, juist in tijden die economisch niet rooskleurig waren een krachtige politieke beweging te zijn.

Als PvdA zijn wij in staat, ook op gemeentelijk niveau, om campagne te voeren met een aansprekend sociaal democratisch verhaal en dat vervolgens ook waar te maken in het lokale bestuur. Het is aan U deze slag te slaan. Het is aan ons van het Centrum voor Lokaal Bestuur alle afdelingen daar optimaal in de steunen. Samen klaren we die klus!

PvdA@Work/opleidingen

Leen Verbeek,
voorzitter van het Centrum voor Lokaal Bestuur van de PvdA

Waar de PvdA voor staat

De aankomende gemeenteraadsverkiezingen van maart 2010 zullen plaatsvinden tegen de sombere achtergrond van een ernstige economische crisis. Die crisis is in de visie van de PvdA geen losstaand incident op zich. In de ogen van de PvdA is een beter toezicht nodig op de werking van de vrije markt. Want als de crisis één ding heeft aangetoond, dan is dat het failliet van het neoliberalisme. Het morele tekort van de onafgebroken jacht naar meer, meer en meer. Er is flink gegokt door de snelle jongens aan de top. En verloren. Niet met hun eigen geld, maar met het geld dat gewone mensen door hard werken en hard sparen bij elkaar hebben gebracht. In de woorden van PvdA-fractievoorzitter Mariëtte Hamer: 'De winst van de vette jaren achter ons liggen in de zakken van de topbestuurders, maar het verlies wordt gedragen door gewone mensen die nu hun baan op het spel zien staan.'

De PvdA heeft in de zestig jaar van haar bestaan altijd op de bres gestaan voor hen die het moeilijk hebben, uitgaande van de grondbeginselen van 'eerlijk delen' en 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'. Onze partij wil werken aan gelijke kansen voor iedereen. Van de overheid mag gevraagd worden belemmeringen daarvoor uit de weg te ruimen, terwijl tegelijkertijd ook mensen zelf mogen worden aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid om daaraan mee te werken. De sociaal-democratie gelooft in het eindbeeld van de vrije mens die zijn of haar eigen leven inricht, maar die zich ook geborgen weet in een samenleving waarin mensen zorgen voor elkaar. Deze ruimte voor het individu en de zorg voor elkaar dienen in balans te zijn: dat biedt de beste kansen en zekerheden in een veranderende wereld.

Bij alle somberheid van vandaag is het goed te beklemtonen dat op sociaal gebied al veel bereikt is. Mede dankzij de inzet van de PvdA is door opeenvolgende kabinetten een goed stelsel van sociale zekerheid opgebouwd. Juist in deze onzekere tijden kunnen we daarop terugvallen. Voor de PvdA is het van belang dat juist nu houvast wordt geboden aan mensen, bijvoorbeeld aan hen die hun baan dreigen te verliezen. Om de economie op gang te houden zijn stimuleringsmaatregelen nodig. Het kabinet, maar ook provincies en gemeenten, moeten juist nu hun sociale gezicht tonen, en wanneer dat nodig is helpen met armoedebestrijding en schuldhulpverlening.

Het tijdperk van ongebreideld marktdenken is ten einde. Zelfs de felste pleitbezorgers van een teruggetrokken overheid, zoals de Amerikaanse minister van financiën Paulson pleiten vandaag de dag voor ongekend overheidsingrijpen in de markt. Deze tijd schreeuwt om sociaaldemocratische politiek. De Partij van de Arbeid moet en kan zich nu bewijzen. Door er in de regering en in de nieuwe gemeentebesturen voor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen aan het werk blijven. Een Plan van de Arbeid dat wil investeren in mensen, in scholing en in de overgang van werk naar werk. Daar gaat een rood hart sneller van kloppen.

PvdA@Work/opleidingen

1. Aan het werk!

1.1 Lokale gevolgen van de economische crisis

Werk is ontzettend belangrijk voor mensen. Het verschaft niet alleen inkomen, maar draagt ook bij aan eigenwaarde en sociale contacten. Werk houdt mensen op een positieve manier betrokken bij de samenleving. De PvdA – die niet toevallig Partij van de *Arbeid* heet – zal zich daarom altijd blijven inzetten voor het scheppen en in stand houden van werkgelegenheid. In deze economisch donkere dagen is dat bepaald geen gemakkelijke opgave. Veel bedrijven moeten banen schrappen en het Centraal Planbureau voorspelde onlangs dat de werkloosheid in de periode 2009-2011 wel eens kon gaan verdubbelen. Dat is bedreigend voor een grote groep mensen, maar vooral ook voor degenen die toch al een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt hebben, zoals uitzendkrachten, jongeren, allochtonen ouderen en gedeeltelijk gehandicapten.

Wanneer mensen toch hun baan kwijt raken, vindt de PvdA het van groot belang dat mensen zo snel mogelijk aan een ander baan worden geholpen. Degenen die niet gelijk een andere baan kunnen vinden, kunnen aan een opleiding worden geholpen.

De gemeente ondervindt op allerlei manieren de nare economische en sociale gevolgen van banenverlies. Toenemende werkloosheid leidt ook tot extra gemeentelijke uitgaven voor bijvoorbeeld schuldhulpverlening, maatschappelijke opvang en bijstandsuitkeringen. Alleen samen met het Rijk en provincie kan de gemeente de gevolgen van de economische crisis verzachten. Daarnaast echter beschikt de gemeente ook over een scala aan mogelijkheden om zelf de lokale bedrijvigheid te bevorderen en werkgelegenheid overeind te houden. De PvdA vindt het belangrijk om speciale aandacht te besteden aan kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt en mensen die moeilijk op eigen kracht aan de slag komen op de arbeidsmarkt. Schuldenproblematiek werkt vaak verlamdend op het vermogen van mensen om hun leven weer op orde te krijgen. Sociaal isolement, problemen in de gezinssituatie en dreigende dakloosheid gaan vaak samen met schulden. Daarom wil de PvdA volop inzetten op schuldhulpverlening en armoedebestrijding.

Dat betekent voor de komende raadsperiode:

- De PvdA is voorstander van een werkplein of een mobiliteitscentrum waar mensen aan een andere baan kunnen worden geholpen of aan een opleiding.
- De PvdA wil ook dat werklozen meteen geholpen worden met het vinden van een andere baan en niet pas na afloop van hun werkloosheidsuitkering.
- Om zelf een bijdrage aan de bestrijding van de werkloosheid te geven, wil de PvdA dat bouw- en wegenprojecten die toch al stonden gepland, eerder in uitvoering worden genomen. Daarnaast dient er volop te worden ingezet op onderhoud en isolatie van gebouwen en woningen.
- Om particuliere investeringen op gang te houden, wil de PvdA zoveel mogelijk procedurele en planologische belemmeringen uit de weg en efficiënt afhandelen. Dit vanzelfsprekend binnen de wettelijke grenzen.

PvdA@Work/opleidingen

- Voor ondernemers moet er één loket komen. Ondernemers hoeven dan niet meer langs allerlei verschillende gemeentelijke afdelingen, maar krijgen één vast aanspreekpunt voor bouwplannen, vergunningen en arbeidsmarktvragestukken.
- Een goed contact tussen de gemeente en lokale ondernemers is altijd nuttig, maar zeker belangrijk in tijden van economische tegenwind. De PvdA wil dat de gemeente met ondernemers overlegt over de economische situatie in de gemeente en de regio.
- Samen met bedrijven wil de PvdA dat de gemeente investeert in de kwaliteit van de openbare ruimte om zo het centrum en bedrijventerreinen aantrekkelijk, schoon en veilig te houden.
- Om de schaarse ruimte zo optimaal mogelijk te gebruiken en aantasting van het landschap te voorkomen wil de PvdA bestaande bedrijventerreinen opknappen alvorens nieuwe aan te leggen, en in regionaal verband af te stemmen welke behoefte er is.

1.2 Ook nu aandacht voor kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt

Sommige mensen zijn tijdelijk aangewezen op de bijstand, maar met goede begeleiding weer in staat om een reguliere baan te vinden. Voor anderen is de afstand tot de arbeidsmarkt groter, soms veel groter. Als betaalde arbeid echt onmogelijk blijkt, moet worden voorkomen dat mensen in een sociaal isolement terecht komen. Maatwerk is nodig evenals creativiteit ten aanzien van het slim inzetten van de verschillende wettelijke mogelijkheden en budgetten die de gemeente ter beschikking heeft. Daarbij moet het uitgangspunt niet de regeling, maar het individu zijn. Mensen moeten in de regeling komen die het beste bij hun talenten past, en niet worden gevangen in regelingen.

Dat betekent voor de komende raadsperiode:

- De economische crisis raakt het eerste mensen met uitzendcontracten of tijdelijke dienstverbanden en kwetsbare groepen. Voormalige bijstandsgerechtigden, die eindelijk weer een baan hadden gevonden, dreigen nu weer als eerste kwijt te raken. Deze werklozen moeten zo snel mogelijk weer aan een baan worden geholpen.
- De PvdA wil dat de wachtlijsten voor de sociale werkvoorziening verdwijnen.
- Bij het in dienst nemen van mensen met een arbeidshandicap heeft de gemeente een voorbeeldfunctie. De PvdA vindt dat er bij de gemeenten meer mensen met een arbeidshandicap moeten worden aangenomen. Het streven is tenminste één procent van het personeelsbestand.
- Bijstand is bedoeld als laatste vangnet en tijdelijke inkomensoverbrugging voor mensen die niet in staat zijn te werken. Langdurig werklozen krijgen een intensieve individuele begeleiding, en kunnen een beroep doen op trainingsmogelijkheden om uit de bijstand te komen.
- We maken ons sterk om, in samenwerking met lokale ondernemers en de Kamer van Koophandel, zoveel mogelijk stagemogelijkheden voor jongeren te realiseren, en vinden dat de gemeente zelf het goede voorbeeld moet geven door extra stages aan te bieden binnen de eigen gemeentelijke organisatie.
- Vacatures van de gemeenten worden eerst aangemeld bij de sociale dienst, het werkplein en (afhankelijk van de baan) bij het SW-bedrijf. De gemeente maakt

PvdA@Work/opleidingen

hiermee zijn voorbeeldfunctie waar door maatschappelijk verantwoord werkgeverschap te betrachten en ook zelf mensen met een beperking in dienst te nemen.

- Jongeren onder de 27 jaar zijn of aan het werk, volgen onderwijs, of combineren beide. Jongeren die een bijstandsuitkering aanvragen, worden door de gemeente direct in een leer-werktraject geplaatst. Thuiszitten is er niet bij.
- Leeftijd is geen reden voor (gedeeltelijke) vrijstelling van arbeidsplicht. Juist oudere bijstandsgerechtigden lopen het risico door sociaal isolement te vereenzamen. Sociale activering, gesubsidieerde arbeid en schuldhulpverlening blijft voor deze groep van belang.
- Ook tijdens de crisis is het belangrijk dat mensen zelf een bedrijfje beginnen. De PvdA wil deze ondernemers steunen met een starterskrediet, microkredieten, steun bij het opzetten van een bedrijf en een aanvullende uitkering.
- Alleenstaande ouders met een uitkering zijn vaak gedeeltelijk beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Waar dat nodig is, subsidieert de gemeente kinderopvang.
- Mensen die zich desondanks stelselmatig en onterecht onttrekken aan werk, worden gekort op hun uitkering. Misbruik ondergraaft solidariteit. Daarom moeten controle en handhaving streng zijn.

1.3 Een sociaal vangnet voor wie dat nodig heeft

Door de economische crisis is armoedebestrijding nog urgenter geworden. De eerste tekenen van de verwachting dat vooral jongeren, laagopgeleiden, eenoudergezinnen en allochtonen de eerste slachtoffers zullen worden van crisis, zijn al zichtbaar. Echt urgent is hulp voor burgers die (ernstige) schulden hebben. Schuldenproblematiek staat niet op zich. Schuldenaren hebben vaak ook andere problemen variërend van werkloosheid, echtscheiding en psychosociale problemen tot verslavingsproblematiek. Alleen door een integrale aanpak van deze problemen kan schuldenproblematiek duurzaam worden opgelost. Preventie is nog belangrijker!

Dat betekent voor de komende raadsperiode:

- De PvdA wil dat mensen die in de schulden raken, voortvarend maar zonder betutteling worden geholpen, waarbij niet alleen naar financiële, maar ook naar sociale en psychosociale problemen wordt gekeken
- Wachtlijsten bij de schuldhulpverlening zijn uitgesloten. Binnen twee weken is een schuldhulptraject gestart.
- We zorgen ervoor dat er echt één gemeentelijk loket komt voor zorg, welzijn en ondersteuning. Alle gemeentelijke diensten, ook die van de welzijnsinstellingen, bieden we aan vanuit dit punt.
- Een optimale bezetting van de wettelijk toegestane kwijtscheldingsmogelijkheden. Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en heffingen voor bijstandsgerechtigden en inkomensafhankelijkheid bij de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening.
- Duidelijke voorlichting over wettelijke rechten, zoals huursubsidie en bijstand.

PvdA@Work/opleidingen

- Alle mensen die langer dan drie jaar van het sociaal minimum hebben moeten rondkomen, krijgen een langdurigheidstoeslag.
- De PvdA ondersteunt de voedselbank en soortgelijke lokale initiatieven om mensen te helpen.
- De PvdA wil een gemeentelijk sport- en welzijnsfonds voor gezinnen met een minimuminkomen. Scholen moeten signaleren welke kinderen vanwege financiële problemen thuis niet meer mee kunnen doen een sport of andere sociale en buitenschoolse activiteiten.
- Actieve voorlichting over inkomensondersteuning door de gemeente moet ertoe leiden dat inwoners optimaal gebruik maken van de regelingen die voor hen bedoeld zijn.
- Kinderopvang voor ouders die willen werken.

2. Goed en betaalbaar wonen

2.1 Woningbouw in tijden van crisis

De laatste jaren hebben starters op de woningmarkt het erg moeilijk gehad. Dit gold zeker voor hen die een woning wilden kopen. Ondanks de economische crisis is aan die situatie niet veel veranderd. Eerder verslechterd omdat het lastiger is geworden de woning te financieren. Anderen stellen hun verhuisplannen uit, bang om in een situatie van dubbele woonlasten terecht te komen. Omdat ook veel projectontwikkelaars en aannemers het moeilijk hebben, loopt de nieuwbouw van huizen nog eens extra vertraging op. Terwijl het de afgelopen jaren al lastig genoeg was om voldoende nieuwe woningen gebouwd te krijgen. Gemeenten kunnen bijdragen aan het opheffen van deze stagnatie door het (tijdelijk) inzetten van erfpacht. Het koophuis wordt nu gebouwd, maar de uit te geven gemeentegrond wordt in de toekomst afgerekend. Ook mensen die zelf hun huis bouwen en dat op dit moment niet gefinancierd krijgen, kan de gemeente tegemoet komen door een deel van de koopprijs te laten financieren samen met de corporaties. Wanneer het inkomen van de kopers stijgt, lossen zij een stuk van dat voorschot af.

Nu de nieuwbouw stagneert, kan het goed zijn afspraken te maken met corporaties over woningverbetering en isolatie. Dat kan ook een goed alternatief zijn voor sloop en nieuwbouw.

Nog niet zo lang geleden lagen woningcorporaties onder vuur omdat zij te weinig zouden investeren. De economische crisis heeft hierin verandering gebracht. Waar marktpartijen het in toenemende mate laten afweten, zijn corporaties opnieuw de 'natuurlijke' partners van gemeenten. Veel corporaties hebben investeringsruimte over voor extra sociale woningbouw, leefbaarheid in de wijk, een groene woonomgeving of om te investeren in maatschappelijke voorzieningen voor zorg en welzijn. Actieve corporaties en stimulerende gemeenten zijn hiervoor essentieel. Corporaties kunnen er, in samenspraak met gemeenten, zorg voor dragen dat de woningbouwproductie op peil blijft en achterstandswijken opgeknapt blijven worden. De PvdA is daarom voorstander van actieve bondgenootschappen tussen corporaties, ontwikkelaars en de gemeente, en zal corporaties daar waar nodig aanspreken op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Maar behalve corporaties zijn ook bewoners de partner van de bouwende gemeente. Voor het opknappen van de wijk is het cruciaal dat de bewoners daarbij betrokken zijn. Zeker wanneer de verhuurder van plan is woningen te slopen of grootschalig te renoveren. Helaas komt het nu nog te vaak voor dat bewoners niet betrokken zijn bij plannen voor sloop en renovatie. Daarom moeten bewoners het recht krijgen om afspraken te maken hoe zij betrokken (willen) worden bij de herstructurering van hun buurt. Die afspraken moeten worden vastgelegd, bijvoorbeeld in een 'lokaal handvest'.

In samenspraak met de bewoners van wijken wordt een aanpak gekozen voor het aanpassen van het woningaanbod aan de actuele bewonerseisen, het verbeteren van de woonomgeving en het zorgen voor een goed voorzieningenniveau op het gebied van zorg, welzijn, onderwijs en veiligheid.

PvdA@Work/opleidingen

De afgelopen jaren zijn goede ervaringen opgedaan met burgers die hun eigen huis wilden bouwen. De PvdA wil deze bouwende burgers zoveel mogelijk ruimte geven.

Grondbezit is van cruciaal belang voor gemeenten om maatschappelijke doelen te behalen en geen speelbal te worden van commerciële partijen. De gemeente doet er daarom goed aan, een actieve speler te zijn op de grondmarkt. Om gemeenten leefbaar te maken of te houden, zijn meer groen, het verhogen van het voorzieningenniveau, de aankoop van rotte plekken en de sanering van de bodem van groot belang. Dat leidt snel tot verliesgevende - vaak binnenstedelijke- projecten. Deze tekorten kunnen echter worden gedekt uit de opbrengsten van makkelijkere te realiseren projecten. Voorkomen moet worden dat de grondprijs van deze makkelijkere projecten zo wordt opgeschroefd, dat de woningbouw stagneert.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- Gemeenten geven ruimte aan bewoners die hun eigen huis willen bouwen, particulier opdrachtgeverschap of aan groepen mensen die gezamenlijk initiatief nemen.
- Bewoners zijn betrokken bij alle onderdelen van de besluitvorming. Niet als inspreker, maar als volwaardige partner met eigen deskundigheid, eigen verantwoordelijkheid en eigen beslissingsbevoegdheid. De bewoners hebben invloed op alle niveaus. Ze worden individueel aangesproken als het gaat om de directe woonomgeving. Bewoners dragen structureel bij aan de uitvoering van plannen.
- De woningproductie dient op gang te blijven. Plan- en inspraakprocedures willen we daarom helderder en sneller maken. Overbodige regels worden geschrapt.
- De woningproductie kan worden gestimuleerd door samen met corporaties en ontwikkelaars een woonfonds te starten. Corporaties staan garant voor de afname van woningen, gemeenten bieden een uitgestelde betaling op de grondprijs en de ontwikkelaar brengt woningen tegen kostprijs in.
- Corporaties kunnen onverkoopbare woningen van marktpartijen aankopen en deze (tijdelijk) verhuren.
- De PvdA wil samenwerking tussen corporaties en ontwikkelaars opzetten om via woongarant-vormen woningen voor starters bereikbaar te houden.
- De PvdA wil dat gemeenten meer expertise opbouwen op het gebied van volkshuisvesting en projectontwikkeling. Dat kan bijvoorbeeld door kennisuitwisseling tussen gemeenten en door onderlinge samenwerking.
- Voor maatschappelijke voorzieningen en sociale huurwoningen wordt een lagere grondprijs berekend, waardoor sociale woningbouw op inbreidingslocaties mogelijk wordt.
- We willen met corporaties concrete afspraken maken over:
 - isolatie van bestaande huurwoningen
 - het aantal te bouwen woningen
 - investeringen in de leefbaarheid van wijken
 - het signaleren van, en reageren op huurproblemen en overlast
 - slagingskansen op de woningmarkt voor de diverse doelgroepen
 - kwaliteit van de woningen
 - huurprijzen en totale huursom

PvdA@Work/opleidingen

- extreme woningoverlast
- de mate waarin de woningmarkt wordt geliberaliseerd.

2.2 Betaalbaar wonen in leefbare buurten

In sommige wijken is de concentratie van problemen veel te groot. De aanpak van die achterstandswijken is een kwestie van lange adem. Wijken met te veel slechte (sociale) huurwoningen met een concentratie van kansarmen zijn niet van de ene op de andere dag opgeknapt. Voor de vitaliteit van wijken is het van groot belang dat er werkgelegenheid is in de wijk en een bloeiende lokale economie (door winkels en bedrijfjes). Allianties tussen welzijnsorganisaties, woningcorporaties, zorg- en onderwijsorganisaties en politie kunnen onorthodoxe bijdragen leveren aan de sociale samenhang. Een wijk met sociale huurwoningen, duurdere huurwoningen en koopwoningen zorgt voor een gemêleerde samenstelling van de bevolking. Dit is de beste remedie om segregatie en het verschijnsel van witte en zwarte scholen tegen te gaan. Het biedt bewoners ook de kans zich aan elkaar op te trekken.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- De PvdA wil dat de aanpak van sociaal zwakke wijken wordt voortgezet en geïntensiveerd.
- We willen huurderverenigingen financieel ondersteunen zodat die een sterkere onderhandelingspartner van verhuurders worden.
- Bij de waardering van een woning en de veiligheid op straat speelt de kwaliteit van de openbare ruimte een belangrijke rol. We willen daarom investeren in een veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Speeltuinen, groen, wijkparkjes en bankjes moeten voor ontspanning zorgen en burgers uitnodigen om elkaar te ontmoeten. Burgers moeten ook zoveel mogelijk medeverantwoordelijk worden gemaakt voor het op orde houden van de openbare ruimte.
- Wij willen actief deelnemen aan overleg tussen buurtbewoners, woningcorporatie, opbouwwerk en politie om wijkgericht samen te werken.
- Wij willen een betere aanpak van woonoverlast, door begeleid wonen voor mensen die zorg nodig hebben en aparte voorzieningen voor asociale bewoners op plekken waar ze voor zo min mogelijk overlast kunnen zorgen.
- Wij zijn voorstander van wijken met een gevarieerd woningaanbod: zowel koop als huur, duur en goedkoop. Dit is de beste manier om segregatie en witte en zwarte scholen tegen te gaan.
- Allochtonen worden er actief op gewezen dat ze hun wooncarrière ook in beter woonwijken kunnen voortzetten.
- Vooral veel jongens hangen nu op straat omdat grote gezinnen veel te klein zijn gehuisvest. Voor grote gezinnen moeten er grotere betaalbare woningen worden gebouwd.

2.3 Bouwen voor doelgroepen

PvdA@Work/opleidingen

We hebben speciale aandacht voor groepen woningzoekenden die het moeilijk hebben op de woningmarkt. Het gaat daarbij om (jonge) starters en ouderen, maar ook om verslaafden, psychiatrische patiënten, gescheiden ouders en dak- en thuislozen. Voor hun huisvesting draagt de lokale overheid een verantwoordelijkheid. In de praktijk kan die verantwoordelijkheid echter alleen gestalte krijgen in samenwerking met corporaties en andere gemeenten.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- De PvdA wil dat samen met de corporaties en marktpartijen voor voldoende betaalbare woningen wordt gezorgd. We willen met zowel lokaal als op regionaal niveau prestatieafspraken maken met hen over aantallen woningen, woningisolatie en over verbetering van de leefbaarheid van wijken.
- We stimuleren en ondersteunen creatieve mogelijkheden om tot betaalbare woningen te komen voor starters. Zo zijn in enkele gemeenten goede ervaringen opgedaan met gecombineerd bouwen voor zowel starters als senioren. Bij het verlaten van dergelijke woningen worden deze terugverkocht aan een stichting zonder winstoogmerk. Hierdoor blijven de woningen ook op langere termijn betaalbaar en voor de doelgroep beschikbaar.
- We zijn er voorstander van ouderen en gehandicapten zolang mogelijk in hun eigen omgeving te laten wonen. Dit kan wanneer de gemeente eraan bijdraagt (door subsidie en regelgeving) dat zij sociale, medische en andere voorzieningen aan huis krijgen aangeboden.
- Voor ons hebben bouwprojecten prioriteit waarbij de woonruimten van jongeren en ouderen zijn gemengd. De vitaliteit van wijken wordt hierdoor behouden.
- De gemeente kan een meer sturende rol spelen door het verwerven van strategische grondposities om die (relatief) goedkope grond ter beschikking te stellen aan starters.

2.4 Een vitaal landelijk gebied voor iedereen

De PvdA is pleitbezorger van een vitaal landelijk gebied waar jong en oud kunnen wonen, werken en van voldoende basisvoorzieningen gebruik kunnen maken. We willen dat de gemeente samenwerkingsverbanden stimuleert, experimenteerruimte toestaat en initiatieven initieert die de leefbaarheid ten goede komen. We willen dit samen doen met bewoners en met het verenigingsleven. Succesvolle initiatieven sluiten aan bij kansrijke ontwikkelingen in het landelijk gebied. Bijvoorbeeld bij de transformatie die het boerenbedrijf momenteel doormaakt. Of bijvoorbeeld buurtsupers gerund door gehandicapten, welzijnsorganisatie die contacten tussen dorpsgenoten bevordert door middel van ICT toepassingen wat weer leidt tot meer activiteiten op plekken waar winkels en gemeenschappelijke voorzieningen verdwijnen. Ook in de toekomst zullen verbreding van de activiteiten, zoals zorg, kinderopvang en recreatie maar ook schaalvergroting, noodzakelijk zijn om het boerenbedrijf rendabel te laten blijven. Daarbij staan voor ons vier zaken centraal: duurzaamheid, innovatie, maatschappelijke functie en betrokkenheid van agrarische ondernemers en bewoners.

PvdA@Work/opleidingen

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- Regels die duurzaamheid, de maatschappelijke functie of innovatie van het platteland belemmeren, worden aangepakt.
- In kleine kernen worden voorzieningen –privaat en publiek- zoveel mogelijk gecombineerd in één gebouw. Voorzieningen blijven daardoor beschikbaar en bereikbaar. Denk aan de brede school.
- Natuur- en cultuurlandschap worden ontsloten via openbaar vervoer, fietspaden en wandelpaden.
- In samenspraak met bewoners en met inachtneming van de kwaliteit van de ruimte in het buitengebied zullen plekken worden aangewezen waar gebouwd kan worden.
- We willen de vorming stimuleren van nieuwe landgoederen waar wonen gecombineerd wordt met investeren in natuur, en we willen dergelijke landgoederen voor het brede publiek toegankelijk maken.
- Wonen in recreatiewoningen in natuurgebieden kan niet permanent, daarbuiten soms wel.

3. Samenleven in een schone en veilige buurt

3.1 Prettig samenleven in een schone buurt

Wonen in een prettige buurt, waar geen gedoe is en waar de rommel wordt opgeruimd. Dat is wat mensen willen. Voor veel bewoners komt de gemeente ook pas in beeld wanneer er iets aan de hand is in de straat, bijvoorbeeld doordat er iets mis gaat met het ophalen van het huisvuil, een straatlantaarn kapot is, het trottoir is verzakt, of er overlast is van hangjongeren.

De PvdA wil samen met bewoners zorgen dat straten en pleinen er goed uit zien en veilige zijn.

Een prettige buurt is ook een buurt waar de lucht schoon is, goed openbaar vervoer bestaat, goede fietsvoorzieningen zijn en auto's niet voor onnodige overlast zorgen.

Samenleven is meer dan alleen stenen en gebouwen maar vooral ook hoe we met elkaar samenleven of dat graag zouden willen. Dit betekent dat de PvdA mensen serieus neemt en steunt in hun ontwikkeling. Daar waar mensen in de verdrukking komen, neemt de PvdA het voor hen op en steunt hen waar mogelijk. Discriminatie zal de PvdA altijd bestrijden.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- Bewoners van de gemeente weten wat ze willen en niet willen. Een grotere eigen verantwoordelijkheid sluit daar goed bij aan. Wij zorgen ervoor dat de inwoners echt zeggenschap krijgen. De uitvoering daarvan komt zoveel mogelijk tot stand in samenspraak met inwoners en organisaties.
- De PvdA wil de service van de gemeente aan burgers verhogen. Burgers dienen altijd binnen een redelijke termijn antwoord te krijgen op klachten.
- Wie zwijgt, stemt toe. Als de gemeente zich niet houdt aan gestelde termijnen, krijgt de aanvrager automatisch de vergunning toegekend.
- De gemeente brengt het aantal loketten terug daar waar dat maar mogelijk is.
- Meer ruimte voor burgers betekent ook dat zij meer dan één keer in de vier jaar hun stem kunnen laten horen. Daarom betreft de gemeente de inwoners al in een vroeg stadium bij plannen. De gemeente maakt het mogelijk dat over inhoudelijke onderwerpen die burgers belangrijk vinden, een referendum plaatsvindt.
- Mensen willen steeds minder afhankelijk zijn van instituten. Ze willen zelf initiatieven nemen. Wij steunen dit. Wij geloven in het verantwoordelijkheidsgevoel van de Nederlandse burgers.
- PvdA verzet zich tegen ambtenaren die bij hun werkzaamheden onderscheid maken tussen mensen. Trouwambtenaren dienen daarom iedereen die dit volgens de wet mag, te trouwen. Anders mogen ze deze taak niet langer verrichten.

3.2 Een veilige gemeente waar mensen zich aan de regels houden

PvdA@Work/opleidingen

De PvdA wil niet dat het recht van de sterkste zegeviert. Jongeren veroorzaken soms ernstige overlast en criminaliteit en dreigen soms de dienst te gaan uitmaken op straat. De PvdA vindt dat er een einde moet komen aan overlast op straat. Jongeren die een loopje nemen met het gezag, moet duidelijk worden gemaakt dat regels en wetten ook voor hen gelden. Daarnaast wijst de PvdA op het grote belang van preventie. Opvoedingsondersteuning is cruciaal daar waar ouders tekortschieten. Zonder uitzondering kiest de PvdA ook altijd voor het slachtoffer. Geweld en intimidatie mag nooit worden beloond. De PvdA wil ook maatregelen tegen mensen die voor woonoverlast zorgen.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- Overtreders moeten worden aangepakt.
- Geweld en intimidatie mag nooit worden beloond, daarom kiest de PvdA altijd voor het slachtoffer.
- Criminaliteit in de openbare ruimte moet worden bestreden door meer en beter toezicht zoals camera's en door preventief fouilleren.
- Met meer agenten op straat zijn we er niet. Burgers moeten een vast aanspreekpunt krijgen, zoals een wijkagent.
- De PvdA pleit voor buurtbemiddelaars en wijkwachten om escalatie tussen burens te voorkomen.
- Wangedrag en criminaliteit onder jongeren (vooral jongens) worden bestreden en voorkomen met een sluitende aanpak. Dat betekent een intensieve, niet vrijblijvende samenwerking tussen scholen, bureaus jeugdzorg, reclassering, politie en justitie in de buurt.
- Ouders worden financieel verantwoordelijk gesteld voor (immateriële) schade die hun minderjarige kinderen hebben veroorzaakt.
- We willen dat probleemgezinnen in kaart worden gebracht, zodat er voor hen een gerichte aanpak wordt gemaakt. Gemeenten moeten beter gaan samenwerken met justitie.
- De raadsfractie van de PvdA zet zich ervoor in, dat de gemeenteraad periodiek om de tafel gaat met de politie. Politiezaken zijn niet alleen een onderwerp van de burgemeester.
- Een kleine groep buurtbewoners veroorzaakt zoveel overlast dat andere buurtbewoners zich onveilig voelen. We willen deze vorm van overlast een halt toeroepen met een gezamenlijk optreden van verhuurders, politie, welzijnsinstellingen en de gemeente. Screening van huurders voorkomt dat mensen die overlast veroorzaken, terecht komen in wijken waar al veel problemen zijn.
- Woonoverlast moet worden tegengegaan door de aanpak van illegaal wonen. In illegaal bewoonde panden vinden vaak ook andere illegale zaken plaats. De controle moet worden versterkt zodat de corporatie en de gemeente weet wie onterecht in een bepaalde woning woont.

3.3 Integratie: de vrijblijvendheid voorbij

De discussie over integratie gedurende de afgelopen raadsperiode heeft aan het licht gebracht dat zich in achterstandswijken een nieuwe onderklasse aan het vormen is. Een

PvdA@Work/opleidingen

onderklasse die van oorsprong niet-Nederlands is. Hier ligt bij uitstek een uitdaging voor de PvdA om alles op alles te zetten om achterstanden voor deze nieuwe onderklasse weg te werken, en hen te laten integreren in de samenleving. Daarvoor zijn goed onderwijs, betere huisvesting en werk opvoedingsondersteuning essentieel.

Maar dat kan de overheid niet alleen doen. Daar moeten mensen dan ook zelf aan mee willen werken. Tolerantie alleen is onvoldoende om groepen te laten samenleven op basis van gedeelde normen en waarden. Tolerantie is in de praktijk vaak onverschilligheid. Voor onverschilligheid is echter geen plaats meer. Doordat wijken veel diverser van samenstelling zijn geworden, is het belangrijker weer een aantal gezamenlijke uitgangspunten vast te stellen. In de eerste plaats geldt natuurlijk voor alle inwoners de rechtstaat: het stelsel van wetten en regels, van plichten maar ook van rechten. Zoals de vrijheid van godsdienst, meningsuiting, of seksuele geaardheid. Niet alleen voor jezelf maar ook voor de ander. Daarnaast geldt voor alle inwoners dat zij ook medeverantwoordelijk zijn voor de leefbaarheid van de wijk. Met een moeilijk woord: burgerschap. De PvdA wil ontmoetingen tussen verschillende groepen en individuen stimuleren. Dit kan door het opnemen van subsidievoorwaarden maar ook door groepen te laten samenwerken in een project(je). Als iedereen zijn steentje bijdraagt en rekening houdt met de ander, houden we alle buurten leefbaar!

Sluipenderwijs ontstaan steeds vaker witte en zwarte scholen, soms vlak bij elkaar in de buurt. De PvdA betreurt dat zeer; kinderen moeten zoveel mogelijk samen opgroeien. Door tussen de scholen en de gemeenten afspraken te maken kan dit proces, segregatie genoemd, worden doorbroken. Zo helpt het als alle scholen een gezamenlijk inschrijfmoment hebben, liefst pas als kinderen 3 zijn geworden en de gemeente gezamenlijk voorlichtingsmateriaal over de schoolkeuze organiseert. Ook kunnen scholen afspraken maken over het gezamenlijk wegwerken van achterstanden die sommige kinderen bij de start van de school al hebben. De PvdA zal hierin de komende jaren het voortouw nemen.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- Het beleid om achterstandswijken op te knappen wordt met kracht voortgezet. Tegelijkertijd moet er aandacht zijn voor andere delen van de gemeente, om te voorkomen dat er nieuwe achterstandswijken ontstaan.
- Bewoners uit achterstandswijken worden er actief op gewezen dat ze hun wooncarrière ook in beteren wijken kunnen voorzetten.
- Autochtonen en allochtonen leven te veel langs elkaar heen. Bij het verlenen van subsidies is het bevorderen van contact tussen deze groepen een voorwaarde.
- Voor integratie is beheersing van de Nederlandse taal essentieel. De inburgering kan en moet nog veel beter. Wachtlijsten wegwerken en met een inhaalslag zoveel mogelijk mensen alsnog goed Nederlands leren, dat is de inzet. We vinden dat voor het krijgen van een uitkering kennis of het leren van de Nederlandse taal voorwaarde is.
- Zeker in deze tijd van economische crisis, dreigen degenen die als laatste de arbeidsmarkt hebben betreden, als eerste te worden ontslagen. Via scholing, stageplaats en behoud van arbeidsplaatsen wil de PvdA voorkomen dat kwetsbare groepen het grootste slachtoffer worden van de crisis.

PvdA@Work/opleidingen

- Een goede opvoeding stoomt kinderen klaar voor de toekomst. Waar nodig, wil de PvdA ouders daarbij ondersteunen.
- Veel allochtone vrouwen verkeren in een maatschappelijk isolement. We kiezen voor projecten die er op zijn gericht deze vrouwen uit hun isolement te halen.
- Geweld tegen vrouwen, kinderen en homo's tolereren we niet. In samenwerking met politie en welzijnswerk geven we de hoogste prioriteit aan het bestrijden hiervan.
- Straatterreur van vooral groepen jongens wordt niet getolereerd. De politie treedt op tegen probleemveroorzakers.
- Discriminatie komt helaas volop voor, maar mag niet worden getolereerd. Van alle klachten inzake discriminatie, bijvoorbeeld bij sollicitatie of in het uitgaansleven, zal de politie aangifte op nemen en onderzoek doen. Op lokaal niveau zal met werkgevers worden gesproken om te zorgen dat alle jongeren een stageplek vinden, juist in de economisch slechte jaren.

3.4 Infrastructuur en verkeer: schoon en veilig

De verkeersmobiliteit blijft groeien en heeft ook op lokaal niveau effecten zoals verstopping van centra, vervuiling en onveiligheid. Steeds duidelijker wordt dat een deel van de oplossing van de milieuvervuiling kan worden gevonden in elektrische auto's of in andere minder milieubelastende brandstoffen. Gemeenten kunnen nu al zelf bijdragen aan een beter milieu door het eigen wagenpark te laten bestaan uit dergelijke aangedreven auto's. Binnen afzienbare tijd zullen geheel elektrische aangedreven auto's beschikbaar zijn. De PvdA is voorstander van een actief beleid om zo'n ontwikkeling mogelijk te maken bijvoorbeeld door de aanleg van elektrische oplaadpunten.

De meest vervuilende vrachtwagens kunnen nu al uit het centrum worden geweerd. Om mensen met een kleine beurs niet te veel te duperen, kiest de PvdA er voor om minder vervuilende auto's te bevoordelen. Dit kan door de eigenaren van deze auto's sneller een parkeervergunning te geven en lagere parkeertarieven in rekening te brengen.

Voor fietsers moeten er zoveel mogelijk goed onderhouden fietspaden en aantrekkelijke stallingmogelijkheden bijkomen.

Vanzelfsprekend is de PvdA voorstander van een goed en betaalbaar openbaar vervoer.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- De PvdA wil dat de gemeente alleen nog maar (deels) elektrisch aangedreven auto's aanschaft, of auto's op gas en waterstof.
- Belemmeringen voor elektrische auto's worden wanneer nodig weggenomen.
- Sterk vervuilende vrachtwagens worden zoveel mogelijk geweerd.
- Voor minder vervuilende personenauto's is er sneller een parkeervergunning beschikbaar tegen lagere tarieven.
- De gemeente gaat de verkeersveiligheid in buurten verbeteren door verkeersremmende maatregelen te nemen zoals verkeersdrempels, veilige fietsroutes, autovrije zones rond scholen. Daarnaast entameert de gemeente overleg tussen schoolbesturen, ouders en de gemeente om de verkeersveiligheid rond scholen te verbeteren.

PvdA@Work/opleidingen

- Wijzigingen in routes van het lokale openbaar vervoer kunnen nooit plaatsvinden zonder dat daarbij bewoners betrokken zijn.
- We zullen de komende raadsperiode initiatieven nemen om goedkope parkeervoorzieningen aan de rand van het centrum te realiseren, gecombineerd met vervoer naar het centrum.
- Bij de aanbesteding van openbaar vervoer moet het gebruik van schone brandstof meewegen in de offertegunning.
- We willen dat de gemeente fietsenstallingen realiseert en achterstallig onderhoud aan fietspaden met voorrang verricht.

3.5 Sport verbreedert en is gezond

Het is goed om in een tijd waarin steeds meer volwassenen overgewicht ontwikkelen en ook het aantal dikke kinderen toeneemt, nog eens het belang van sport te benadrukken. Sport is gezond voor lichaam en geest. Overigens is sport niet alleen gezond voor de individuele mens, het functioneert ook als een sociaal bindmiddel. Sport verbreedert, schept een gevoel van gezamenlijkheid, 'teamspirit' en onderling respect. Daarom geldt investeren in sport en beweging als een investering in de aanpak van maatschappelijke problemen: het langs elkaar heen leven van bevolkingsgroepen, probleemgedrag van jongeren. Naast breedtesport voor iedereen, heeft ook topsport een groot maatschappelijk belang. Topsport kan bijdragen aan de profilering van de gemeente, terwijl individuele topsporters een grote positieve uitstraling kunnen hebben als rolmodel. Daarnaast vervullen sportverenigingen, die op de been gehouden worden door een leger aan vrijwilligers, een belangrijke maatschappelijke functie in de gemeente. Voor veel sportverenigingen blijkt het almaar moeilijker om nog voldoende vrijwilligers te vinden. Het is echter in het belang van de lokale gemeenschap dat een voldoende breed aanbod van sportclubs blijft bestaan. De gemeente moet daarbij de helpende hand bieden.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- Het is van groot belang dat jongeren al op jonge leeftijd kennis maken met sporten. Om dit te stimuleren, verstrekt de gemeente jaarlijks een sportpas aan alle jongeren onder de 16 jaar.
- We blijven investeren in sportvoorzieningen in buurten, ook als het volbouwen met woningen of kantoren meer geld zou opleveren. Sportvelden mogen niet naar de randen van de bebouwing worden verdreven.
- De PvdA wil het gemeentelijk subsidiebeleid dus zo inrichten dat subsidiegeld terecht komt bij wie dat nodig heeft. Dat betekent dat we algemene subsidies zullen vervangen voor gerichte subsidies aan verenigingen voor jongeren en voor mensen met een lichamelijke beperking.
- Geen herstructurering zonder ruimte voor beweging en dus ontmoeting. Daardoor blijft ook de gemeente groener.
- We willen dat sportparken intensiever worden gebruikt. Dat kan door het openstellen van velden voor medegebruik door buurtbewoners of wijkorganisaties.

PvdA@Work/opleidingen

- In ruil voor steun aan topsport verwacht de PvdA een maatschappelijk inzet van sporters voor bewoners terug, bijvoorbeeld door deelname aan sportprojecten (denk aan voetbalclinics) in de wijk.
- De gemeente moet sportclubs niet teveel belasten met regelgeving en procedures, zeker niet omdat het aantal vrijwilligers bij veel verenigingen gering is of zelfs terugloopt. Zo zouden bijvoorbeeld de voor vrijwilligersorganisaties benodigde bewijzen omtrent het gedrag (VOG) gratis of tegen een heel laag tarief verstrekt kunnen worden. De gemeente staat open voor het bieden van financiële en administratieve ondersteuning.
- De gemeente moet extra aandacht besteden aan die groepen inwoners die te weinig aan sport doen, zoals bijvoorbeeld ouderen, allochtone vrouwen en jongeren in achterstandsbuurten. Ouderen hebben behoefte aan sport- en ontmoetingsplekken in de buurt zelf: organiseer sportaanbod (via bijv. stagiaires sportopleiding) in buurtaccommodaties.
- De PvdA is er voorstander van om juist de 'rotjochies' te binden aan sportverenigingen en sportprojecten. Dit is een bewezen methode om overlast van probleemjongeren te verminderen. Stimuleer samenwerking tussen jongerenwerk en sportverenigingen.

3.6 Ouderen en gehandicapten

Steeds meer ouderen leven langer met een goede gezondheid en hebben de middelen om plezierig te kunnen leven en zelfstandig te blijven. Mensen vinden het prettig om in hun eigen sociale omgeving te blijven, ook als ze wat meer ondersteuning nodig hebben. Toch kent ons land ook (verborgen) armoede van ouderen. Bij hen is vaak onvoldoende informatie over beschikbare voorzieningen, terwijl zij soms ook leven in een sociaal isolement.

De overheid heeft de afgelopen jaren een toenemend beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van hulpbehoevende groepen inwoners zoals ouderen en gehandicapten. Het persoonsgebonden budget is bedoeld om mensen zelf de benodigde zorg te laten inkopen en zelf keuzes te maken. De hulpbehoevende werd zo 'budgethouder' en opdrachtgever. Waar de gedachte van meer eigen zeggenschap, zelfredzaamheid en zorg op maat op zich zelf goed is, bestaat echter wel het gevaar van een administratieve rompslomp voor kwetsbare mensen die door de bomen het bos niet meer zien. De organisatie van de zorg is voor burgers al een lastig te doorgronden vraagstuk, en het wordt er niet eenvoudiger op, zeker nu sinds 2009 ook de AWBZ veranderd is. Mensen die hulp nodig hebben, mogen niet vast komen te zitten in procedures en er moet gewaakt worden voor misbruik. Naast de professionele zorginstanties zullen hulpbehoevende mensen toch ook in veel gevallen kunnen terugvallen op de mantelzorg van familieleden, vrienden of burens. Mantelzorgers nemen een belangrijke plaats in, en moeten daar door de overheid zoveel mogelijk in gefaciliteerd worden.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- Eenzaamheid is voor veel ouderen een groot probleem. Gemeentelijk welzijnsbeleid moet structureel gericht zijn op het onderling contact van mensen in de buurt, en niet beperkt blijven tot losse activiteitenmiddagen.

PvdA@Work/opleidingen

- Gemeenten moeten kiezen voor zorgaanbieders die hulp aanbieden, die zo dicht mogelijk tegen de cliënt aan georganiseerd is. De PvdA vindt goed management in de zorg hard nodig.
- Mensen die op zorg aangewezen zijn, moeten goede mogelijkheden hebben om via een vaste procedure en bij een onafhankelijke instantie een klacht te kunnen indienen wanneer zij ontevreden zijn over de dienstverlening van een zorgaanbieder.
- De PvdA vindt het belangrijk dat de gemeente mantelzorg zo goed mogelijk ondersteunt. Dat kan bijvoorbeeld door mantelzorgers beter te informeren over de ondersteuningsmogelijkheden die er zijn, mogelijkheden te scheppen voor mantelzorgers om elkaar te ontmoeten (denk aan een Alzheimer café), of door een speciaal budget vrij te maken voor mantelzorg.
- We willen dat de gemeente geld vrij maakt voor het inzetten van kleinschalig openbaar vervoer zodat ouderen en gehandicapten mobiel blijven en niet vereenzamen.
- We willen dat gemeenten de openbare gebouwen beter toegankelijk maakt voor ouderen en minder-validen.

3.7 Verslaving voorkomen en overlast bestrijden

De PvdA is ooit opgericht om mensen vrij te maken en te verheffen. Iemand die verslaafd is aan drugs, drank of gokken, is wel erg ver verwijderd van dit ideaal. De PvdA bindt dus de strijd aan met verslaving, overigens met respect voor de individuele keuzevrijheid van mensen. Maar ook dan is voorkomen altijd beter dan genezen. Voorlichting over de gevaren van verslaving is noodzakelijkerwijs het beginpunt van een effectief lokaal verslavingsbeleid. Daarnaast zijn drugs- en alcoholverslaafden toch zieke inwoners van de gemeente die zorg behoeven, zeker wanneer ze ook nog eens dakloos zijn. Soms zijn verslaafden zelf niet (meer) in staat om aan te geven dat ze graag geholpen willen worden. Goede zorg en opvang kunnen verslaafden weer een nieuw perspectief bieden. De gemeente speelt hierbij een sturende rol

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- Uiteindelijk is voorkomen altijd beter dan genezen. Daarom is de PvdA voorstander van alcohol- en drugspreventieprogramma's, zoals stevige voorlichting op scholen door de GGD.
- Bij verslavingsbeleid en maatschappelijke opvang hebben (zwerf-) jongeren absolute voorrang.
- Met woningbouwcorporaties, projectontwikkelaars en instellingen voor verslavingszorg willen we prestatieafspraken maken over de bouw van specifieke woonvormen voor verslaafden en ex verslaafden.
- De PvdA is er een voorstander van dat elke verslaafde een vaste zorg- en trajectmanager krijgt.
- Verslaafden en daklozen die structureel weigeren mee te werken en overlast blijven veroorzaken, krijgen sancties opgelegd.

PvdA@Work/opleidingen

3.8 Kunst en cultuur als hefboom voor participatie

Cultuur heeft een waarde in zichzelf, maar speelt ook een belangrijke rol bij participatie en emancipatie van burgers. Cultuur draagt ook bij aan het imago van een gemeente en aan de lokale identiteit en maakt de gemeente aantrekkelijk voor oude en nieuwe bewoners. Het is ook bij uitstek een terrein waarin de ene gemeente zich kan onderscheiden van een andere gemeente. Daarvoor is een gevarieerd cultureel aanbod van belang, maar moet ook aan inwoners de mogelijkheid worden geboden daarin zelf te participeren.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- We willen dat er voldoende werkruimte beschikbaar is voor jonge, startende kunstenaars waardoor die in de gelegenheid zijn om hun talenten te ontplooien.
- De gemeente zet zich er voor in dat bij de bouw van nieuwbouwwijken ook ruimte gecreëerd wordt voor kunst en cultuur, bijvoorbeeld naar het Scandinavische model van het zogeheten 'Kulturhus', waarbij meerdere maatschappelijke voorzieningen en ook commerciële activiteiten in hetzelfde gebouw zijn samengebundeld.
- Naast de bestaande cultuuruitingen stimuleren we ook nieuwe culturele uitingen, waarbij toegankelijkheid voor iedereen het uitgangspunt is. Gemeente geven tijdelijke subsidies voor nieuwe vormen van cultuur.
- Private initiatieven van kunst en cultuurinstellingen moeten meer worden aangemoedigd. De gemeente helpt kunstenaars bij het zoeken naar publiek/private financiering.
- Cultuuronderwijs is een essentieel onderdeel van het onderwijsaanbod. Om leerlingen in aanraking te laten komen met kunst en cultuur maken gemeenten geld vrij voor bezoek aan culturele instellingen.
- Door de opkomst van internet staat de Openbare Bibliotheek als publieke voorziening onder druk. Bibliotheken vervullen echter een belangrijke culturele rol. Om haar rol te behouden moet de bibliotheek veranderen en versneld de digitale bibliotheek ontwikkelen. Daarnaast ondersteunen we bibliotheken bij het aanbieden van cursussen, leescafé voorstellingen voor scholen en multimediatoepassingen. Daarmee wordt de bibliotheek een laagdrempelige ontmoetingsplaats dicht bij mensen in de buurt.

PvdA@Work/opleidingen

4. Onderwijs en jongeren

4.1 Goed onderwijs voor gelijke kansen

Goed onderwijs wordt steeds belangrijker om volwaardig mee te kunnen draaien in de samenleving. De PvdA is voorstander van goed onderwijs voor iedereen. Niet iedereen begint zijn of haar schoolcarrière vanuit eenzelfde startpositie. Sommige leerlingen kunnen minder goed meekomen op school. De PvdA wil alles op alles zetten om er voor te zorgen dat ze hun opleiding afsluiten met een diploma dat hen goede perspectieven geeft op de arbeidsmarkt. Daar waar mogelijk, wordt voorkomen dat er scholen ontstaan waar leerlingen met een achterstand zich concentreren, zoals bijvoorbeeld het geval is op zogeheten 'zwarte scholen'. Schooluitval moet worden voorkomen. Jaarlijks verlaten zeker 50.000 vmbo-jongeren hun school zonder diploma. Goed onderwijs is overigens niet iets voor alleen kinderen. Nog steeds is ongeveer tien procent van de volwassenen min of meer analfabeet en is het taalonderwijs voor zowel kinderen als volwassenen een punt van zorg. Scholen kunnen ook een belangrijke bijdrage leveren aan leefbare buurten. De PvdA is voorstander van brede scholen waarin verschillende wijkvoorzieningen onder één dak zijn gehuisvest.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- De bestrijding van analfabetisme krijgt de hoogste prioriteit.
- De PvdA pleit voor extra aandacht voor kinderen met een achterstand. Kwalitatief slechte scholen zullen moeten verbeteren of anders moeten sluiten.
- We willen segregatie tegen gaan en stimuleren dat witte kinderen zich mengen op zwarte scholen en zwarte kinderen op witte scholen. Ouders worden goed geïnformeerd over de mogelijkheden die er zijn.
- We willen dat jongeren het onderwijs verlaten met een diploma. Scholen, vooral in het VMBO, zullen worden gesteund om het schoolverzuim terug te dringen. Registratie van verzuim en optreden van de leerplichtambtenaar is daarbij een voorwaarde.
- Gezamenlijke huisvesting van scholen met gezamenlijke voorzieningen kan synergie opleveren, achterstanden wegwerken en sociale integratie bevorderen.
- Veiligheid op school is essentieel voor goed onderwijs. Wij willen initiatieven steunen die leerlingen sociaal weerbaarder maken.
- De PvdA pleit voor meer brede scholen waarin activiteiten zijn opgenomen als schoolmaatschappelijk werk, bibliotheek en muziekschool, voorschoolse en buitenschoolse opvang, opvoedingsondersteuning. Samenwerking met jongerenwerk is daarbij onmisbaar. Waar nodig kan ook de politie participeren in de brede school.
- De PvdA streeft naar een brede school.

4.2 Jongeren moeten zorgeloos kunnen opgroeien

De meeste jongeren hebben het naar hun zin, zo blijkt telkens uit onderzoek. Gelukkig maar. Jongeren moeten in hun eigen buurt de ruimte krijgen om te spelen en zich te ontplooiën.

PvdA@Work/opleidingen

Pubers zijn meer dan alleen maar hangjongeren. Het is voor hun hele verdere leven en ook voor de maatschappij van levensbelang dat kinderen een stabiele basis hebben en liefdevol worden opgevoed. Toch zijn er jongeren die, soms al op erg jonge leeftijd, in de knel komen. Bijvoorbeeld omdat er thuis ruzie is. Verwaarlozing en kindermishandeling komen vaker voor dan we wel denken. Er is op zich een breed scala aan jeugdhulpverlening beschikbaar, maar de onderlinge samenwerking tussen alle betrokken instanties verloopt niet optimaal. De gemeente heeft een belangrijke rol in het jeugdbeleid. Waar dat nodig is, moet de gemeente ouders ondersteunen bij hun opvoedende taken, en in het geval van echte probleemgezinnen kan geen sprake zijn van vrijblijvendheid. Vanzelfsprekend hebben ook scholen een belangrijke signalerende functie. Daarnaast is het noodzakelijk dat de gemeente in de gaten houdt dat de jeugdhulpverlening goed blijft verlopen. De Centra voor Jeugd en Gezin, die in 2011 in praktisch elke gemeente gerealiseerd zullen worden, zijn laagdrempelige informatiepunten en verwijscentra, die de hulpverlening voor ouders en jongeren hopelijk beter toegankelijk en sneller doet verlopen. Jongerenwerkers worden vanwege hun contacten met moeilijk bereikbare jongeren steeds meer ingezet op overlastbestrijding, veiligheid en hulpverlening. Ze komen daardoor nauwelijks toe aan hun gewone preventieve werk: jongeren helpen zich te ontwikkelen en mee te doen in de maatschappij. Goed jongerenwerk voorkomt mede onveiligheid, criminaliteit en dure jeugdzorg.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- De gemeente heeft niet alleen aandacht voor speelvoorzieningen voor kleine kinderen, maar besteedt ook ruimte en geld aan voorzieningen voor de oudere jeugd, liefst in nauw overleg met de jongeren zelf.
- Jonge kinderen (tot 4 jaar) die dat nodig hebben, kunnen gebruik maken van voorschoolse activiteiten met aandacht voor taalontwikkeling en sociale vaardigheden. Om dit te bereiken, wordt de samenwerking tussen kinderopvang, peuterspeelzalen en het basisonderwijs verder gestimuleerd.
- We willen dat de gemeente leerplichtambtenaren laat surveilleren in de wijk, om spijbelende jongeren aan te spreken op hun spijbelgedrag. De leerplichtambtenaar houdt spreekuur voor ouders en leerlingen op school.
- We zijn er voorstander van om alle beleidsonderwerpen die betrekking hebben op jeugdzaken, samen met de onderwijsportefeuille onder te brengen bij één wethouder.
- Elk probleemgezin krijgt een gezinscoach via het Centrum voor Jeugd en Gezin.
- De gemeente moet voorkomen dat de Centra voor Jeugd en Gezin uitgroeien tot bureaucratische organisaties.
- De Centra voor Jeugd en Gezin werken nauw samen met de vrouwenhulpverlening, waar het gaat om geweld in gezinnen.
- Het jongerenwerk moet een structurele basisvoorziening in de wijken zijn. Met de daarbij behorende structurele financiering. 'Brandjesblussen' door jongerenwerk kan dan via incidentele financiering geregeld worden.

5. Hoe nu verder met het eigen lokale verkiezingsprogramma

Het opstellen van het nieuwe verkiezingsprogramma is voor de afdeling een belangrijk politiek proces. Leden krijgen daarbij de kans mee te praten over alle belangrijke politieke hoofdlijnen voor de komende jaren. Ze geven de nieuw te vormen raadsfractie daarmee richtlijnen mee. De meer algemene onderwerpen uit dit basisprogramma kunnen door de PvdA-afdeling nader toegesneden worden op de eigen lokale situatie.

Nadat het door de eigen afdeling is vastgesteld, speelt het verkiezingsprogramma een rol in de campagne, zij het dat kiezers hoogstwaarschijnlijk niet het hele verhaal zullen lezen, maar geïnteresseerd zijn in enkele thema's. Het is dus zaak om die centrale thema's goed te verwoorden en op een wervende manier uit te dragen. Verkiezingsprogramma's zijn ook het uitgangspunt bij de collegeonderhandelingen.

Op het moment dat dit basisprogramma verschijnt, eind maart 2009, moeten de meeste PvdA-afdelingen nog beginnen met het schrijven. Ze zijn als het goed is nog bezig met het inventariseren van thema's, en met het op een rij zetten van behaalde resultaten uit de huidige raadsperiode. Dit najaar zal de afdeling het eigen ontwerp-verkiezingsprogramma vaststellen.

Hieronder volgen enkele tips voor het maken van een eigen lokaal verkiezingsprogramma dat inspirerend is voor zowel de eigen PvdA-leden als ook voor de kiezers.

- Omdat verkiezingsprogramma's verschillende doelen dienen, en zowel een rol spelen in de campagne als het uitgangspunt zijn bij daaropvolgende onderhandelingen, verdient het aanbeveling om ook een ingekorte versie te maken (bijvoorbeeld een 10-puntenplan op één of twee A4-tjes, dat in de campagne gebruikt kan worden).
- Maak een ranglijst (bijvoorbeeld een top drie) van de belangrijkste onderwerpen die de komende jaren aan de orde zullen zijn in de gemeente. Put daarbij uit zoveel mogelijk bronnen. Betrek daar leden, organisatie en het bedrijfsleven bij.
- In een goed verkiezingsprogramma wordt niet alleen vooruit gekeken, maar ook verantwoording afgelegd over de afgelopen periode.
- Kijk bij het maken van een nieuw verkiezingsprogramma ook nadrukkelijk naar het vorige verkiezingsprogramma. Hoe is dat de vorige keer gebruikt? Wat waren de goede elementen om over te nemen? Wat moet er dit keer anders?
- Maak een goede planning. Neem voldoende tijd voor het inventariseren en ordenen van informatie, en vergeet vooral niet dat ook in een goede (eind-)redactie van teksten doorgaans veel tijd gaat zitten.
- Maak een inspirerende en naar buiten gerichte tekst. Een goede tekst is een tekst die toegankelijk is opgeschreven (geen jargon!) en dus plezierig leest. Daardoor komt ook de centrale boodschap goed over.